

1821-2021

ΣΟΥΛΙΩΤΕΣ

ΟΙ ΑΔΟΥΛΩΤΟΙ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΑΕΤΟΙ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Εάν κάποιος αποτολμούσε να χαρακτηρίσει τους ήρωες αετούς των βουνών της Ηπείρου δεν θα μπορούσε παρά μόνο να τους χαρακτηρίσει ως αδούλωτους και ανυπότακτους, αγέρωχους και υπερήφανους, όντως ελευθέρους μέχρι θανάτου, ώστε μετά από δύο και πλέον αιώνες από τους μακροχρόνιους, ακατάβλητους και μεγαλειώδεις πολεμικούς αγώνες και πολιορκίες τους από τον Αλή Πασά μέχρι την ηρωϊκή και αυτοθυσιαστική και μαρτυρική τελευτή τους στο *Κούγκι του Σουλίου* με την θρυλική μορφή του ήρωος και γενναιόφρονος *Καλογέρου Σαμουήλ* και την εν έτει 1803 μετεγκατάστασή τους στα Επτάνησα, αποδεικνύουν του λόγου και της γραφής το αληθές ότι όντως υπήρξαν και κατεγράφησαν στις σελίδες της αδεκάστου και απροσωπολήπτου ιστορίας οι «*εξ αεί*» αδούλωτοι και ελεύθεροι αετοί της Ηπείρου.

Όταν λοιπόν μετά την κατά το έτος 1803 εγκατάστασή τους στα Επτάνησα ήλθε το πλήρωμα του χρόνου και εν έτει 1820 επέστρεψαν και πάλι στη πατρώα γη των σκληροτράχηλων βουνών της Ηπείρου έλαβαν ενεργό συμμετοχή στον αγώνα της Εθνικής Παλιγγενεσίας του υπόδουλου Γένους και ευρέθησαν αντιμέτωποι όχι πλέον με τον Αλή Πασά αλλά με τον Μεχμέτ Χουρσίτ Πασά, ο οποίος ήταν αποφασισμένος να εδραιώσει την κυριαρχία του Σουλτάνου στην ευρύτερα περιοχή της Ηπείρου σε εφαρμογή της αρχής: *«κεφάλι που δεν προσκυνά, πέφτει»*, αλλά στην περίπτωση των αδούλωτων και ανυπότακτων Σουλιωτών επικρατούσε πάντοτε ως επιλογή ο ένδοξος θάνατος και ποτέ η οσφουοκαμψία, διότι ποτέ μα ποτέ οι Σουλιώτες δεν υπήρξαν *«προσκυνημένοι και ατιμασμένοι»*.

Ο πολύς Χριστοφόρος Περραιβός στα *«Απομνημονεύματα Πολεμικά»*, τα οποία συνέγραψε και εξέδωσε εν έτει 1836, όντας ο ίδιος αυτόπτης και αυτήκοος μάρτυς του πολύπλαγκτου και πολυδαίδαλου βίου των Σουλιωτών διασώζει μεταξύ άλλων τρεις επιστολές (μία του Χουρσίτ Πασά και δύο των Σουλιωτών) της κρισίμου για την ίδια την επιβίωση των Σουλιωτών περιόδου 1821-1822, όταν η συμμετοχή τους στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα και μέχρι πρότινος συμμαχία τους ένεκα επιβιώσεως με τον Αλή Πασά εναντίον των Οθωμανών, είχε προκαλέσει την οργή του Μεχμέτ Χουρσίτ Πασά, ο οποίος ερεθιζόμενος από τους συμμάχους του στα πεδία των μαχών τουρκαλβανούς και δη του λεγομένου Τσάμηδες, οι οποίοι μισούσαν ακόρεστα τους Σουλιώτες, επιθυμούσε με κάθε τρόπο να τους καταστήσει συνεργάσιμους και ευκόλως διαχειρίσιμους προκειμένου να φυλάττει τα νώτα του και να ελέγχει απολύτως άπασα την Ήπειρο, *«διό ενέκρινε να πολιτευθή, ή, αληθέστερον ειπείν, ν' απατήση τους Σουλιώτας, φοβούμενος μήπως μετά τον εκείθεν αναχωρισμόν του, επαναστατήσωσιν όλην την Ήπειρον, και τότε τα Τουρκαλβανικά στρατεύματα και κατ' εξοχήν τα Τσάμικα, ήσαν βιασμένα να επιστρέψωσιν εις τα ίδια, προς υπεράσπισιν των οικογενειών των, διό και έπεμψε προς αυτούς την εξής επιστολήν»*.

Η δολία και πονηρά επιστολή του Μεχμέτ Χουρσίτ Πασά προς τους Σουλιώτες είναι ενδεικτική και αποκαλυπτική των ενδομύχων σκέψεών του προκειμένου να τους παγιδεύσει, γράφοντας στην υπό ημερομηνία 5 Μαΐου 1822 επιστολή του, τα παρακάτω γλυκόλογα ψευδόλογα:

«Επιστολή του Μεχμέτ Χουρσίτ Πασά προς τους Σουλιώτας.

Καπετανέοι και λοιποί Σουλιώται σας χαιρετώ,

Δίκαιον είχετε να κινήσετε τα όπλα εναντίον του υψηλού Δεβλετίου, έως της σήμερον. Το σφάλμα όμως δεν είναι ιδικόν σας, αλλά του προκατόχου μου Ισμαήλ Πασά, ος τις δεν έπραξε κατά το βασιλικόν φερμάνι, το οποίον έλεγε, ότι όσοι εκείνοι, γκερέκ Μουσουλμάνοι, γκερέκ ραγιάδες, εδιώχθησαν, και ηρπάχθησαν τα υποστατικά των από τον χαϊνήν Αλή πασάν, τόρα να επιστρέψωσιν εις την πατρίδα των, να λάβουν τα υποστατικά των, και να κινήσουν τα όπλα κατ' αυτού διά να τον εξολοθρεύσουν, αλλά ο Ισμαήλ πασάς, αν διά όλους τους άλλους εφρόντισε να ενεργήση το βασιλικόν φερμάνι, εις εσάς όμως όχι μόνον πατρίδα και υποστατικά δεν έδωκεν, αλλά συνήργησε προς τούτοις και να σας χάση όλους, καθώς με βεβαιότητα επληροφορήθην περί τούτου. Εσείς δε, διά να αποφύγετε με αυτόν τον κίνδυνον, απολαύσετε δε την πατρίδα σας και υποστατικά, εβιάσθητε να συμμαχήσετε με τον πρώην άσπονδον εχθρόν σας Αλή πασάν. Δι' αυτήν λοιπόν την αιτίαν και το δίκαιον και υψηλόν Δεβλέτι όχι μόνον δεν σας έχει εις το γαζέπι του (οργήν του), αλλά σας δίδει ακόμη δι' εμού και το ράϊ (συγχώρησιν) διά πάντα· σας συγχωρεί να έχετε και να εξουσιάζετε τον τόπον σας και υποστατικά σας, καθώς και πρώτα. Να ζήτε με τα ίδια προνόμια, τα οποία απελαμβάνετε και εξ αρχής, χωρίς να εμπορή κανέναν γείτων να σας ενοχλήση. Ανίσως πάλιν έχετε σκοπόν να μου ζητήσετε και άλλα πράγματα, από τα οποία έχετε χρείαν, στείλετέ μοι εδώ δύο ή τρεις καπετανέους με πληρεξούσια γράμματά σας, διά να στερεώσωμεν την ειρήνην και αμνηστείαν, και να σας δώσωμεν και ότι άλλο ζητείται. Να τους στείλετε όμως το γρηγορότερον, επειδή βιάζομαι να κινήσω με τα στρατεύματα διά να υπάγω, όπου είμαι προσταγμένος από το κραταιόν και υψηλόν Δεβλέτι μου, και υγιαίνετε.

Τη 5 Μαΐου 1822, Ιωάννινα.

Ο Σερασκέρης και πληρεξούσιος

όλων των εις την Ρούμελην Οθωμανικών στρατευμάτων,

Βεζίρ Μεχμέτ Χουρσίτ Πασάς».

Η απαντητική επιστολή εστάλη στις 7 Μαΐου 1822 από τους Σουλιώτες προς τον Μεχμέτ Χουρσίτ Πασά αλλά δεν ήταν αυτή την οποία επιθυμούσε και ανέμενε, δηλαδή μία επιστολή δηλούσα την υποταγή και νομιμοφροσύνη τους στον ίδιο και την Υψηλή Πύλη, αλλά αντιληφθέντες οι ίδιοι την απάτη του Μεχμέτ Χουρσίτ Πασά απήντησαν με γραφή διακηρύττουσα το αδούλωτο και ελεύθερο του φρονήματός τους, ως εξής:

«Επιστολή των Σουλιωτών προς τον αρχιστράτηγον Ιωαννίνων.

Υψηλότατε Βεζίρ Μεχμέτ Χουρσίτ Πασά.

Τα υψηλόν σου μπουγιουρδί ελάβομεν και τα μεν αυτό γεγραμμένα καλώς εκαταλάβομεν. Ευχαριστούμεν δε τον Θεόν, ότι εγνωρίσατε καθαρά τα όσα άδικα μας έκαμεν ο προκατόχός σας Ισμαήλ πασάς, ώστε και δι' αυτήν την αιτίαν παρακινείσθε,

φαίνεται, να μας δώσετε την συγχώρησιν και ειρήνην εκ μέρους του κραταιοτάτου Σουλτάνου, διά να ζήσωμεν, ως και πρότερον, με τα υποστατικά μας και προνόμια.

Υψηλότατε! πας άνθρωπος φυσικά αγαπά την ησυχίαν και ειρήνην, αρκεί μόνον να ήναι και τα δύο στέρεα και σωτήρια, και όχι προσωρινά και ολέθρια, διότι τα κινήματά σας δεν μας ασφαλίζουν την προβαλλομένην συγχώρησιν και ειρήνην, ως στερεά και σωτήρια πράγματα. Μην ακούετε, Υψηλότατε, αυτούς τους φράγκους, οι οποίοι σας λέγουν, ότι οι Έλληνες επαναστάτησαν κατά του Σουλτάνου. Το πράγμα δεν είναι καθώς αυτοί σας το παρασταίνουν, αλλά συνέβη κατά τον ρηθησόμενον τρόπον.

Οπότεν το υψηλόν Δεβλέτι ωργίσθη τον Αλή Πασάν διά τας κακάς του πράξεις, εκείνος, διά ν' αποφύγη, ή τουλάχιστον σμικρύνη την κατ' αυτού βασιλικήν οργήν, έπεμψεν αποστόλους εις το Αιγαίον πέλαγος, εις τον Μωρέα και Ρούμελην να κηρύξουν, ότι το Δεβλέτι απεφάσισε να βάλη σπαθί εις τους Έλληνας, και ότι, αν θέλωσι την ζωήν των, πρέπει να λάβωσιν όλοι τα όπλα να υπερασπισθώσι, και ότι θέλει τους είναι και αυτός βοηθός.

Εδώ η πανουργία του εύρε σύμφωνον και συμβοηθόν την περίστασιν, επειδή τα σύγχρονα κινήματα των πολυαριθμων στρατευμάτων του Σουλτάνου κατά τε ξηράν και θάλασσαν εβίασαν τους Έλληνας να πιστεύσουν τους λόγους των αποστόλων του Αλή Πασά, και ενταυτό να δράξουν τα όπλα να υπερασπίσωσι των εαυτών των και γυναικόπαιδά των. Ιδού λοιπόν συνέβη και εις αυτούς, καθώς και εις ημάς, η υπόθεσις, αγκαλά διαφορετικόν μεν το πράγμα, σύμφωνον δε κατά την έννοιαν με το ιδικόν μας.

Όθεν δίκαιον είναι να δώσετε και εις αυτούς εκ μέρους του κραταιοτάτου Σουλτάνου την συγχώρησιν, ειρήνην και αμνηστείαν, χωρίς να κινηθήτε κατ' αυτών με τα στρατεύματα και όταν εκείνοι πρώτοι δεχθώσιν αυτά, τότε και ημείς τα δεχόμεθα ως δεύτεροι, επειδή πρώτοι εκείνοι ηπατήθησαν. Αν λοιπόν το πράγμα γίνη ούτως, ως γράφομεν, το οποίον είναι και δίκαιον, τότε και ημείς είμεθα σύμφωνοι εις όσα μας προβάλλετε. Το εναντίον δε, προκρίνομεν μυριάκις ν' αποθάνωμεν εις την αρχήν με τιμήν και δόξαν, παρά να αμαυρώσωμεν το όνομά μας εις το τέλος με το αιώνιον όνειδος της προδοσίας.

Ταύτα και σας προσκυνούμεν όλοι οι Σουλιώται μεγάλοι και μικροί.

7 Μαΐου 1822 Σούλιον».

Τέτοιας εντάσεως υπήρξε η οργή και ταραχώδης σύγκυση του Μεχμέτ Χουρσίτ Πασά από την αγέρωχη απάντησιν των Σουλιωτών οι οποίοι εν είδει ηχηρού ραπίσματος απέρριψαν πάσα πρότασιν έστω και απλή σκέψη να συνθηκολογήσουν με τον επαίσχυντο δυνάστη, τύραννο και δήμιο του Γένους τους, «ώστε, απορρίψας την πρώτην απόφασιν της εκστρατείας διά την Πελοπόννησον, αμέσως έδωκε νέας διαταγάς εις τους αρχηγούς να κινηθώσι κατά των Σουλιωτών, και να περάσωσι όλους συν γυναιζί και τέκνοις εν στόματι μαχαίρας, διότι ετόλμησαν να τω γράψωσι με τέτοιον αυθάδη και υπερήφανον τρόπον, και όχι ως βασιλικοί και υποκλινείς ραγιάδες. Πολύ δε περισσότερον τον ετάραττεν η λέξις «Έλληνες» της οποίας την έννοιαν αγνοών το πρώτον, πληροφορηθείς δε, ουτ' ήθελεν πλέον να την ακούση, ουτ' ετόλμα τις να την προφέρη έμπροσθέν του».

Αξία ιδιαίτερας ιστορικής μνείας είναι η γραφή την οποία ουχί ως δουλοπρεπείς και επαίτες βοηθείας αλλά ως υπερήφανοι, αδούλωτοι και ελεύθεροι μαχόμενοι αγωνιστές Έλληνες απέστειλαν στους εκ του ασφαλούς καθεύδοντες τον ύπνον του δικαίου

Προύχοντες της Πελοποννήσου, οι οποίοι παρά τις προηγηθείσες επιστολές των Σουλιωτών με τις οποίες προειδοποιούσαν τους ηγήτορες της Επανάστασεως για τον επαπειλούμενο κίνδυνο από την παρουσία και δράση του Μεχμέτ Χουρσίτ Πασά, ο οποίος ήταν αποφασισμένος να καταπνίξει στο αίμα την Ελληνική Επανάσταση, ουδέν έπρατταν και «αγρόν ηγόραζον», παραθεωρούντες το επερχόμενο κακό ή αδιαφορούντες για τα γραφόμενα των Σουλιωτών, όντων αυτών και των γυναικοπαίδων τους τραγικώς και αδικώς εγκαταλελειμμένων ωσάν να ήταν οι παρείσακτοι του Γένους στην δολοφονική μάχαιρα των Οθωμανών από τους εν αναισθησία και παντελή αδιαφορία τελούντες ιθύνοντες πολιτικούς και λοιπούς στρατιωτικούς ηγέτες της Επανάστασεως.

Όταν λοιπόν οι Σουλιώτες έλαβαν την γραφή του Μεχμέτ Χουρσίτ Πασά, κατά την τρίτη ημέρα από την παραλαβή της, απέστειλαν επιστολή προς τους «*Διοικητάς και Προύχοντας Πελοποννήσου*» κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου για την επαπειλούμενη συμφορά από τον Μεχμέτ Χουρσίτ Πασά, γράφοντας τα κάτωθι:

«Ευγενέστατοι Διοικηταί και Προύχοντες Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδος, χαίρετε και υγιαίνετε.

Πολλά και διάφορα γράμματα σας εστείλαμεν άχρι τούδε, διά των οποίων σας εφανερόναμεν πάντοτε τα εδώ διατρέχοντα, πολύ δε περισσότερο τους σκοπούς του Χουρσίτ Πασά μετά τον θάνατον του Αλή Πασά, αι δε αποκρίσεις σας ου μόνον εγίνοντο σπάνιοι, αλλ' ως επί το πλείστον και αδιάφοροι. Και τούτου ένεκα εβιάσθημεν εσχάτως να εξαποστείλωμεν και τους συμπατριώτας μας, Μάρκον Μπότζαρην, Αθανάσιον Δράκον και Λάμπρον Ζάρμπαν, διά να σας πληροφορήσωσι και προφορικώς τα γινόμενα, αλλ' έως της ώρας δεν ελάβομεν απόκρισίν σας. Ως φαίνεται, ή τόσον αδιαφορείτε, ή δυσπιστείτε, ή εξουθενείτε τον εχθρόν. Όθεν, διά να σας εβγάλωμεν εις το εξής την αδιαφορίαν και δυσπιστίαν, ιδού σας περικλείομεν αντίγραφα της προς ημάς επιστολής του Χουρσίτ Πασά και της προς εκείνον αποκρίσεως μας, από τα οποία δεν αμφιβάλλομεν, ότι θέλετε βεβαιωθή, και πιστεύσει χωρίς δισταγμόν.

Κύριοι! περιττόν κρίνομεν να εξηγήσωμεν τα οποία φρονήματα και γνώμην μας τρέφομεν διά το έθνος, διότι, αν προλαβόντως εδυσπιστήσθε, πληροφορείσθε τόρα ακριβέστερα από τα εσώκλειστα, τα οποία δεν επιδέχονται πλέον καμμίαν πρόφασιν και διαφιλονείκησιν, αλλ' επειδή και ημείς απεφασίσαμεν να πράζωμεν τα όσα η γραφή μας διαλαμβάνει, παρακαλείται το έθνος να μας εξοινομήση από τα εξής.

α'. Να πέμψεται τρία, ή και τέσσερα πλοία πολεμικά, διά να μετακομίσωσι τα γυναικόπαιδά μας εις αυτά τα μέρη, και να τα κατοικήσετε εις κανέν ασφαλές και υγιές μέρος, και να λάβετε την φροντίδα να τα τρέφετε, επειδή αν μείνουν εδώ, όχι μόνον κινδυνεύουν, αλλά και την τροφήν ματαίως δαπανώσιν, η οποία μέλλει να χρησιμεύση διά μόνους τους πολεμικούς.

β'. Με τα ίδια πλοία να μας στείλετε ακόμη πολεμικά εφόδια και τροφάς, τα οποία είναι τα πρώτα μέσα και αληθή νεύρα και όργανα του προκειμένου σκοπού μας.

Αλλά τα ρηθέντα ζητήματα πρέπει να εκτελεσθώσι με δραστηριότητα, πριν δηλαδή ο εχθρός μας πολιορκήση, διότι τότε ούτε τα γυναικόπαιδα δυνάμεθα να μετατοπίσωμεν, ούτε τροφάς και πολεμοφόδια να μετακομίσωμεν από τον αιγιαλόν, επειδή απέχει αφ' ημών οκτώ ωρών διάστημα και όταν, όσα προβάλλομεν, δεν εκτελεσθώσιν εγκαίρως,

τότε και ημείς θα κινδυνεύσωμεν, και το έθνος μετά ταύτα, πιθανόν, να υποφέρη τα χείριστα.

Πατριώται! Ο εχθρός, με τον οποίον μέλλομεν να κτυπηθώμεν είναι γενναίος, πολύτροπος, εμπειροπόλεμος, επίμων, δραστήριος και εκδικητικός, ώστε και ο ίδιος ο Αλή Πασάς δεν συνεστάλη να το ομολογήση αξιότερόν του, τα στρατεύματα του όχι μόνον είναι πολλά, αλλά (το οποίον δεν σας λανθάνει) και τα δυνατότερα του Σουλτάνου. Διά να επιτύχωμεν λοιπόν το σκοπούμενον, πρέπει να προσυσκεφθώμεν διά την ασφάλειαν των μελλόντων, επειδή, όταν έμβωμεν εις τους κινδύνους, τότε ούτε νουν ήσυχον, ουτ' ευκαιρίαν έχομεν να συλλογισθώμεν περί των κοινών συμφερόντων.

Όθεν δίδομεν τελός της επιστολής μας, κύριοι, υπενθυμίζοντες σας μόνον την κατά την δεκάτην έκτην Φεβρουαρίου σταλείσαν προς υμάς επιστολήν μας, της οποίας το σχέδιον, αν ηθέλετε εκτελέσαι τότε, έπρεπε να εβλέπετε σήμερα ημάς εκστρατεύοντας κατά του Χουρσίτ Πασά, και όχι εκείνον καθ' ημών. Υγιαίνετε.

10 Μαΐου 1822, Σούλιον.

Οι πολίται

Νότης Μπότσαρης.

Ζηγούρης Τζαβέλλας.

Γιώργος Δράκος.

Τούσας Ζέρβας.

Γιώτης Δαγκλής.

Λάμπρος Κασμάς.».

Και ούτω εγένετο Ελλάς.